

Seat No. : _____

DK-103

December-2013

B.Ed. (Sem.-I)

B-504 : Sanskrit (Content cum Methodology)

(संस्कृत विषयवस्तु अने पद्धति)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना :

(1) બધા જ (પાંચેય) પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

Instruction :

All (Five) questions are compulsory.

(2) વિકલ્પો આંતરિક છે.

Options are internal.

(3) જમણી બાજુ દર્શાવેલ સંખ્યા પ્રશ્નોના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

Figures to the right indicate full marks.

1. (A) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ 750 શબ્દોમાં લખો : **10**

Answer any **one** question from the following questions. Answer should be in about **750** words :

(1) (a) 'मुनि' इकारान्त पुल्लिङ्ग प्रथमभांती पंचमी विभक्तिना रूपो लखो.

Write 1st to 5th cases of 'मुनि' इकारान्त पुल्लिङ्ग.

(b) सीता आ कारान्त स्त्रीलिङ्ग प्रथमभांती पंचमी विभक्तिना रूपो लखो.

Write 1st to 5th cases of सीता आ कारान्त स्त्रीलिङ्ग.

(2) ઉચ્ચાર સ્થાન અને ધોષ-અધોષ દર્શાવતો વર્ણમાળાનો કોઠો તૈયાર કરી સ્વર અને વ્યંજનનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

Prepare the chart of the letters with place of origin and soft and hard letters. Clarify the different between સ્વર and વ્યંજન.

(B) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર 125 શબ્દોમાં લખો : **4**

Answer any **one** out of three from the following questions. Answer should be in about **125** words :

(1) નીચેના વાક્યોનું ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો :

Translate the following sentences into Gujarati :

(a) विविधेभ्यः देशेभ्यः समागताः विहगाः तत्र रात्रौ निवसन्ति ।

(b) चित्र ग्रीवनामा कपोतराजः परिवारेण सह गगने व्यसर्पत् ।

(c) तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सर्वे कपोताः तत्र जाले उपाविशन् ।

(d) व्याधः तान् जालापहारकान् अवलोक्य पश्चात् धावति ।

(2) ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરો.

Translate into Gujarati.

सत्यं तपो ज्ञानमहिंसां च

विद्वत्प्रणामं च सुशीलतां च ।

एतानि यो विदधाति स विद्वान्

न ह्येकपक्षो विहगः प्रयाति ॥

(3) ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરો.

Translate into Gujarati.

शत्रुरूपा हि सुहृदो मित्ररूपाश्च शत्रवः ।

सन्धितास्ते न बुध्यन्ते कामक्रोधवशं गताः ॥

उत्पन्ना कारणे प्रीतिरासीन्नौ कारणान्तरे ।

प्रध्वस्ते कारणस्थाने सा प्रीतिर्विनिवर्तते ॥

2. (A) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર 100 શબ્દોમાં લખો :

6

Answer any **two** out of three from the following questions. Each answer should be in about **100** words :

(1) અવ્યય એટલે શું ? નીચેના અવ્યયનો ઉપયોગ કરી વાક્યો બનાવો :

What is अव्यय ? Use the following अव्यय and make sentences :

अपि, विना, नमः

(2) નીચેના ત્રણ શબ્દોના બે-બે પર્યાય શબ્દ લખો :

Give two पर्याय of the following three words :

पृथ्वी, वृक्ष, कुक्कुरः

(3) નીચેના કૃદન્ત ઓળખાવો : (ધાતુ અને પ્રત્યય)

Recognise the कृदन्त with धातु and प्रत्यय.

मत्वा, गानीय, तिष्ठत्

(B) નીચે આપેલા બે પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એકનો ઉત્તર 500 શબ્દોમાં આપો :

8

Answer any **one** out of two from the following questions. Each answer should be in about **500** words :

(1) સંધિ એટલે શું ? સંધિના પ્રકાર જણાવી પ્રત્યેકના ત્રણ-ત્રણ ઉદાહરણ સમજાવો.

What is संधि ? Specify difference of संधि and give three illustrations of each.

(2) કૃદન્ત એટલે શું ? કૃદન્તના પ્રકાર જણાવી ઉદાહરણ સહ સમજાવો.

What is participle ? Write to different of participle, explain with illustrations.

3. (A) નીચેના બે પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 750 શબ્દોમાં આપો : 10
- Answer any **one** questions from the following two questions. Answer should be in about **750** words :
- (1) ઉપસર્ગ એટલે શું ? ઉપસર્ગથી થતો ફેરફાર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
What is उपसर्ग ? Explain with illustrations the changes accoured by it.
- (2) દ્વિતીયા અને ચતુર્થી વિભક્તિ એટલે શું ? વિભક્તિનો વિશિષ્ટ પ્રયોગ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
What is Accusative and Dative विभक्ति ? Explain with illustrations the specific use of the same.
- (B) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આશરે 125 શબ્દોમાં આપો : 4
- Answer any **one** questions from the following three questions. Answer should be in about **125** words :
- (1) પંચમી વિભક્તિનો વિશિષ્ટ પ્રયોગ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
Write the specific use of पंचमी विभक्ति with illustrations.
- (2) સંખ્યાવાચક અને સંખ્યાપૂરક વચ્ચેનો ભેદ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
Explain with illustration the difference between संख्यावाचक and संख्यापूरक words.
- (3) નામધાતુ એટલે શું ? ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
What is Nominal Verb ? Explain with illustrations.
4. (A) નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર 100 શબ્દોમાં લખો : 6
- Answer any **two** out three from the following questions. Each answer should be in about **100** words :
- (1) વ્યાખ્યાન પદ્ધતિનું મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓના બે-બે મુદ્દા આપો.
Give the Importance of Lecture Method and its two demerits.
- (2) સંસ્કૃત શિક્ષણને લોકપ્રિય બનાવવાના માર્ગો સૂચવો.
Suggest the ways of making Sanskrit teaching popular.
- (3) સંસ્કૃત વ્યાકરણ શીખવવા માટે કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરશો ? ઉદાહરણ આપી સમજાવો.
What method will you use to teach Sanskrit grammer ? Explain with illustrations.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો ઉત્તર 500 શબ્દોમાં લખો : 8
- Answer any **one** of two from the following questions. Each answer should be in about **500** words :
- (1) નિદર્શન પદ્ધતિનો અર્થ આપી તેના ફાયદા-ગેરફાયદા જણાવો. નિદર્શન પદ્ધતિનું સંસ્કૃત વિષયમાં કોઈ ઉદાહરણ લઈ નોંધ તૈયાર કરો.
After giving the meaning of निदर्शन method. State the merits and demerits, prepare note by taking any illustration of निदर्शन method in Sanskrit.

(2) ધો.-9નો કોઈ એક ગદ્ય એકમ પસંદ કરી નીચેના મુદ્દાના સંદર્ભે પાઠ આયોજન નોંધ તૈયાર કરો :

- વિશિષ્ટ હેતુઓ - શિક્ષક વિદ્યાર્થી પ્રવૃત્તિ
- શૈક્ષણિક મુદ્દા - કા.પા. નોંધ

After selecting one prose unit from the curriculum of standard IXth draw a lesson-plan note for the following points :

- Specific objectives - Teacher's – student activities
- Teaching points - B.B. Work

5. નીચે આપેલ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો :

14

Answer the following 14 questions :

- (1) जनः कस्मात् प्रियताम् एति ?
- (2) मातृ नुं ऋ कारान्त स्त्रीलिंग षष्ठी विभक्ति बहुवचननुं रूप लभो.
Give षष्ठी विभक्ति बहुवचन of मातृ ऋ कारान्त स्त्रीलिंग
- (3) लिख् धातुनुं 6 गण परस्मैपदनुं प्रथम पुरुष एकवचननुं रूप लभो.
Give प्रथम पुरुष एकवचन of लिख् 6 गण परस्मैपद.
- (4) शाले शब्दनी विभक्ति ओणभावा.
Recognise the case of शाले.
- (5) प्रभातकाले वायसः कम् अपश्यत् ?
- (6) चरकस्य ग्रन्थे कस्य व्याख्यानं वर्तते ?
- (7) कोकिलः सदा उच्चैः कूंजति । अव्यय ओणभावाी अर्थ आपो.
कोकिलः सदा उच्चैः कूंजति । Find अव्यय and give its meaning.
- (8) आगमन - निगमन पद्धति એટલે શું ?
What is the (આગમન-નિગમન) Inductive ? Deductive method.
- (9) स्म नो प्रयोग करो. गुरुः शिष्याय अकुप्यत् ।
Use स्म. गुरुः शिष्याय अकुप्यत् ।
- (10) गृहम् शब्दना બે-બે પર્યાય શબ્દ આપો.
Give two other words of ગૃહમ્.
- (11) સંધિવિગ્રહ કરો. સદાચારઃ
Give the સંધિવિગ્રહ of સદાચારઃ
- (12) સંસ્કૃતમાં અનુનાસિક વ્યંજન જણાવો.
State અનુનાસિક વ્યંજન in Sanskrit.
- (13) नवषष्टि शब्द संख्याનો કેટલાનો અંક દર્શાવે છે ?
Which number is stated of નવષષ્ટિ ?
- (14) સંસ્કૃત ભાષામાં આપણો રાષ્ટ્રીય મુદ્રાલેખ કયો છે ?
In Sanskrit what is our national motto ?